

19 . Isaiia | Comuna: Răducăneni | Județ: Iași | Punct: Balta Popii | Anul: 2015

Anul: 2015

Cod RAN: 98710.01

Perioade: Preistorie, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Hallstatt, Epoca migrațiilor, Epoca medievală timpurie

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Civil

Autori: Andrei Asăndulesei, Neculai Bolohan, Mihaela Danu, Sebastian Andrei Drob, Irina Ene, Radu-Gabriel Furnică, Cristi Nicu, Loredana Ștefania Solcan, Felix Adrian Tencariu, Nicolae Ursulescu, Andreea Vornicu, Diana Măriuca Vornicu, Alin-Mihu Pintilie, Dan Amarandei, Casandra Brașoveanu, Ana Doroftei, Alexandra-Elena Dolineanu, Tiberiu Crețu, Dan Croitoru, Marina Huzun, Natalia Pashenchuk, Anișoara Bogaciuc, Ghoerghe Toma

Instituții: Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Complexul Muzeal Național "Moldova", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Muzeul Județean Botoșani, Institutul de Arheologie Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea de Stat din Republica Moldova, Universitatea de Stat din Republica Moldova, Universitatea de Stat din Republica Moldova

Raport

Situl arheologic de la Isaiia - Balta Popii se găsește în răsăritul României, pe teritoriul comunei Răducăneni (jud. Iași), la circa 3 km nord-est de satul Isaiia și la circa 3 km NNV de satul Zberoaia (com. Gorban, jud. Iași), pe un fragment al primei terase neînundabile din dreapta râului Jijia (fig. 1, 3), aproape de confluența cu Prutul, acolo unde cele două râuri, curgând paralel, formează, împreună, o albie majoră foarte largă, de circa 4-5 km (fig. 2).

Săpăturile desfășurate între 1996-2015 au stabilit și confirmat stratigrafia generală a așezării. În primul rând, s-a observat că grosimea stratului de cultură nu era uniformă pe toată suprafața, datorită pantei terasei, care prezenta o înclinare de la SV spre NE. Ca urmare, așa cum am constatat de-a lungul celor 45 m secționări pe această direcție, stratul se subția treptat spre marginea terasei și se îngroșa spre sud-vest. La bază, peste stratul de calcar oolitic, acoperit cu loess nisipos, se afla un nivel de sol gălbui-brun, în care au apărut resturi destul de sporadice ale unei locuiri din vremea culturii ceramice liniare. Peste acesta, s-au depus două niveluri mai groase (unul de culoare brun-deschisă, altul brun), care conțineau vestigiile etapelor de locuire din vremea culturii Precucuteni. Prin materialele descoperite, s-a stabilit că nivelul inferior aparținea fazei Precucuteni II, prezentând două etape de locuire (cea mai veche – IIA

– se datează în faza Precucuteni II propriu-zisă, în timp ce etapa mai nouă – IIB – corespunde trecerii de la faza a II-a la faza a III-a), iar nivelul superior – IIIA – se încadrează la începutul fazei Precucuteni III. Deasupra era un nivel mai subțire, de culoare închisă, cu urme de locuire ale perioadei timpurii a Hallstatt-ului, în care au apărut și urmele sporadice ale unei locuiri de la începutul epocii bronzului. Un nivel la fel de subțire conținea foarte rare resturi ale unei prezențe din secolul al IV-lea d. Hr. De acest nivel se leagă și mormintele sarmatice timpurii, care formează aici o mică necropolă. Un ultim nivel cu resturi arheologice atestă o sporadică locuire din vremea culturii vechi românești de la începutul mileniului al II-lea. În fine,

peste acesta s-a format un strat vegetal, din care porneau câteva deranjamente moderne. Ultimele două niveluri nu aveau o consistență prea mare, atât datorită spălării mai accentuate a solului în pantă, cât și datorită lucrărilor agricole, cu o intensitate destul de mare.

Săpăturile din campania 2015, desfășurate în perioada 3-21 august, au fost prefațate de scanarea magnetometrică a zonei de est și sud-est a așezării, realizată de un colectiv al Platformei Arheoinvest, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași. Analiza imaginilor geomagnetice a relevat existența unei structuri compacte, de dimensiuni considerabile, într-o zonă a așezării considerată periferică, unde nu ne așteptam la prezența altor complexe importante (fig. 4). În consecință, s-a hotărât trasarea a două secțiuni în cruce exact pe mijlocul anomaliei (S XI – 25 x 2 m și S XII – 10 x 2 m), pentru confirmarea și identificarea naturii acesteia (fig. 4). Săpăturile au surprins o nouă locuință precucuteniană (L14), conservată destul de bine.

Locuința L 14 a fost surprinsă, la început în Secțiunea XI, m 105-114, pe toată lățimea secțiunii (fig. 5-7). Nivelul de distrugere al acestei locuințe se prezintă sub forma unei aglomerări de lutuială arsă cu destul de multă pleavă în compoziție. Vestigiile desenate (fig. 7) și surprinse în fotografiile (fig. 6) reprezintă în cea mai mare măsură un nivel de distrugere a locuinței, respectiv pereții prăbușiți din cauza incendiului. În secțiunea XII, resturile locuinței au mai fost surprinse doar între m 1-3, adică înspre nord-est, spre marginea terasei. Aici resturile erau mult mai compacte și par a reprezenta o structură interioară a locuinței (posibil o laviță). Din cauza condițiilor climatice neprielnice (temperaturi foarte mari, urmate de ploi consistente), dar și a forței de muncă insuficiente, nu s-a reușit dezvelirea integrală a complexului, înregistrându-se doar ceea ce au relevat cele două secțiuni inițiale. S-a hotărât conservarea in situ a vestigiilor pentru a fi cercetate integral în campania viitoare. Am preferat această soluție, și nu îndepărtarea nivelului de distrugere pe anumite porțiuni, adică o cercetare parțială a locuinței, pentru a nu trunchia imaginea de ansamblu pe care o putem obține dacă vom dezveli integral toată suprafața. La prima vedere, locuința pare a fi una de dimensiuni medii (~ 7 x 4/5 m), orientată aproximativ est-vest. Astfel, în acest an ne-am limitat la curățarea nivelului de distrugere așa cum a fost surprins în cele două secțiuni, fotografierea, desenul, strângerea materialelor ieșite în timpul curățării, cu înregistrarea coordonatelor. În cursul curățării vestigiilor, atenția ne-a fost atrasă de un vas ceramic decorat, tipic fazei a doua a culturii Precucuteni, dar care a supraviețuit prăbușirii pereților, și un capac spart pe loc (fig. 8-9). Aceste vase au fost ridicate pentru a nu fi afectate de reacoperirea cu pământ. Vasul mare a fost luat cu tot cu pământul din interior, în vederea prelevării de probe sporo-polinice și fitolitice.

Un alt complex intersectat în acest an este groapa nr. 72, săpată din nivelul Precucuteni superior (fig. 10). Groapa a fost surprinsă pe profilul de SV al SXI, între m 116-117, caroul b. Diametru la gură al gropii este de 1 m, diametru la fund de 75 cm și adâncimea reală – 1 m. Materialul din groapă constă în fragmente ceramice Precucuteni, până acum neîntregibile, oase, mult cărbune, fragmente dintr-o vatră dezafectată și lutuiei arse destul de superficial. Cercetarea integrală a gropii va fi continuată în campania viitoare de săpături.

Al treilea complex cercetat în acest an este o aglomerare de pietre, surprinsă între m 121-123, aproape pe toată lățimea secțiunii, în nivelul Precucuteni Inferior II (fig. 11). Pietrele erau așezate atât în poziție orizontală, cât și pe cant. Astfel de complexe = aglomerări de pietre au mai fost descoperite și în campaniile anterioare, toate având o poziție stratigrafică destul de clară – din nivelul Precucuteni, dar și o poziție planimetrică la fel de clară – adică periferică față de așezarea Precucuteni. Printre pietrele cercetate în acest an se aflau câteva fragmente ceramice tipice culturii Precucuteni, câteva mici lutuiei arse și un os care a fost recoltat în vederea trimerii la analize C14. Complexul de pietre se află la același nivel stratigrafic ca L 14.

Vasul recoltat din locuință a fost desfăcut în laborator (fig. 12), în interiorul acestuia fiind descoperite alte două obiecte de lut ars: un fragment de statueta și un con. Statueta este unică în cadrul plasticii antropomorfe precucuteniene, prin redarea foarte sugestivă a gravidității (fig. 13/2). Conul de lut prezintă la partea superioară un orificiu (fig. 13/3), ceea ce sugerează că în trecut a avut în vârf o bilă de lut, fixată probabil printr-o tijă de lemn, exact ca în cazul pieselor din marele complex de cult descoperit în locuința nr. 1. Astfel, această piesă compusă, cu cap mobil era foarte probabil o imagine faloidă stilizată, un simbol al masculinității. În asociere cu statueta feminină, complexul juca un rol în cadrul ceremoniilor dedicate

cultului fecundității și fertilității. Faptul că statueta este fragmentată, iar conului îi lipsește sfera de lut nu este întâmplător, probabil ansamblul fiind distrus după "expedierea" simbolică a „mesajului” către divinitate, dar fără a-și pierde însemnătatea rituală. Vasul însuși, cu un decor simetric și foarte atent realizat (fig. 13/1) poate avea conotații simbolice, prin prezența, pe diametrul maxim, a patru proeminente conice, fiecare cu orificii orizontale neperforate, care sugerează foarte bine fețe umane (foarte asemănătoare cu redarea feței umane în cultura Vința). Acestea ar fi putut avea un rol apotropaic (de protecție) pentru cuplul din interiorul vasului.

Probele recoltate de lângă și din interiorul vasului sunt în curs de prelucrare.

Informații suplimentare online

[Raportul 5506 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapservet Cimec.ro](#)
